

u ocjenu precedenta Braithwaite v. Foreign Hardwood Company /1905/, iako je Salmon L.J. ipak /čisto obiter/ smatrao da taj precedent u smislu presuda koje su ga kasnije /1922. i 1942./ primijenile znači samo to da nepravilno odbijanje izvršenja ugovora od strane jedne ugovorne stranke nema pravnog učinka dok nije prihvaćeno od druge stranke ugovora.

/LLR, 1964, 2, 11, str. 447/

E.P.

Bilješka. - Protiv ove presude vijeće Apelacionog suda dopustilo je tuženome da uloži pravni lijek na Kuću Lordova. Suci su naglasili da to dopuštaju radi pravnog pitanja da li je na mjestu pravno pravilo iz precedenta apelacionog suda iz 1923. o tome da dioni prihvrat robe sprečava odbijanje preostalog dijela ako su čitavoj robi jednako neodgovarajuće karakteristike. Izričito su rekli da ne bi dopustili pravni lijek glede faktičnog pitanja, naime da li se radi o jednom ukrcaju ili o dva ukrcaja. Međutim pravni lijek će biti upravljen vjerojatno protiv stajališta Apelacije u oba pravca. Tako će pokraj rješidbe Kuće Lordova iz 1940. o pojmu "ukrcaja" na temelju u njoj spomenute klauzule biti dano tumačenje toga pojma na temelju klauzule iz ovoga ugovora. To će dopustiti strankama da bolje sagledaju posljedice raznih stilizacija takvih klauzula. Osnovno pitanje o djelomičnom stavljanju robe na raspolaganje na osnovi kvalitetnih prigovora čitavoj robi naprotiv će postaviti konačno pravilo u tom pitanju, barem do daljeg zahvata zakonodavca.

E.P.

APELACIONI SUD ENGLJSKE

Presuda od 30.X 1964.

"The Merak"

Odnos čarter-partije i teretnice - Ako se teretnica pa ma i općenito poziva na klauzule čarter-partije, mjerodavna je za stranke iz teretnice i arbitražna klauzula čarter-partije, koja obuhvaća i sporove iz teretnica izdanih na temelju čarter-partije - Riječi "suit brought" iz Haških pravila odnose se na tužbe pred arbitražom

Tužitelji, imaoći teretnica od 24.X 1961. /njih 13/, sklopili su 21.IV 1961. ugovor o čarteriranju broda za putovanje iz Finske u Englesku s engleskom tvrtkom, i uz čarter-partiju dodali formular teretnice koja će morati biti izdana za teret krcan prema brođarskom ugovoru. Engleska

tvrtka je jednako glaseću čarter-partiju potpisala s vlasnicima broda "Merak" 15.IX 1961. Nakon dovršetka putovanja teret je bio djelomično oštećen, a nastali su i troškovi za kopneni prijevoz iz luke iskrcaja do odredišne luke, jer do iskrcaja nije došlo u odredišnoj luci. Iskrcaj je završen 21.XI 1961. Tužitelji su ustali protiv vlasnika broda "Merak" tužbom radi naknade štete 15.XI 1962, tužba je dostavljena 23.X 1963, a njeno obrazloženje/"statement of claim"/ podneseno je 23.II 1964. Tuženi nisu dali odgovor na tužbu, nego su predložili da se postupak obustavi s obzirom na arbitražnu klauzulu br.32 zaključnice od 21.IV 1961, koja je inkorporirana u teretnicu riječima "Svi uglavci, uvjeti, klauzule i ekscelcije, uključivši klauzulu 30, koji su sadržani u spomenutoj čarter-partiji primjenjuju se na ovu teretnicu i smatraju se inkorporiranim u nju". U klauzuli br.32 rečeno je: "svaki spor koji nastaje iz ove čarter-partije ili iz bilo koje teretnice koja je na njenom temelju izdana bit će riješavan arbitražom"; dalje je dodano da tužitelj mora imenovati svoga arbitra unutar roka od jedne godine. Prvostepeni sudac /Scarman/ udovoljio je prijedlogu tuženih da se postupak obustavi, a tužitelji su protiv te odluke uložili priziv u kojem su se pozivali na to da klauzula iz teretnice nije bila dovoljna za to da se inkorporira i klauzula br.32 čarter-partije o arbitraži u teretnicu, da odnosne teretnice nisu bile izdane pod zaključnicom od 21.IV 1961. nego pod onom od 15.IX 1961, i da je odnosna klauzula bila u protuslovlju s Paramount klauzulom o primjeni Haških pravila na odnose iz teretnice. Tuženi su svome odgovoru na priziv predložili da se prvostepena presuda potvrdi, ali iz drugih razloga, naime da se u klauzuli teretnice mora "br.30" čitati "br.32", jer to traži smisao tih dokumenata.

Tužitelji su se pozivali i na to da je presuda Kuće Lordova u T.W.Thomas & Co., Ltd. v. Portsea Steamship Company, Ltd. /1912/ odlučila da se arbitražna klauzula ne smatra inkorporiranom u teretnicu općom klauzulom o inkorporiranju čarter-partije. Pozivali su se i na rješidbu Apelacionog suda Sjedinjenih Država Amerike u Son Shipping Company, Inc. v. De Fosse & Tanghe and Others /1952/, koja je o tome drukčije odlučila /v. Gilmore-Black, The Law of Admiralty, 1957, str. 195/, ali je tumačila da arbitražni postupak nije obuhvaćen čl.III, st.6. Haških pravila.

Vijeće Apelacionog suda /Sellers L.J., Davies L.J., Russell L.J./ jednoglasno je potvrdilo prvostepenu odluku. U pogledu pogrešno navedenog broja 30. umjesto 32. za klauzulu koje je posebno istaknuta u teretnici kod inkorporiranja čarter-partije, Sellers L.J. je stao na stajalište da se ona ispravno mora čitati 32, jer je jedino tako moguće smisljeno čitati taj broj budući da se br.30 ne odnosi na nešto što ima veze s teretnicom; a Davies L.J. smatra da se to ne bi moglo učiniti po poznatim pravilima tumačenja, no da - obzirom na

izreku Lorda Wrighta /u Evans v. James Webster & Bros., Ltd., 1928/ da i treći imalac teretnice može biti obvezan da trpi prigovore suprotne sadržaju teretnice ako ima zna- nja o njihovoj istinitosti - u ovom slučaju može doći do izmjene tih brojeva s razloga što je imalac teretnice ista osoba s čartererom iz prve čarter-partije. Russell L.J. ne smatra da je potrebno pozivati se na izreku Lorda Wrighta u spomenutom slučaju, iako je jasno da ugovorna protustran- ka ne može biti u povoljnijem položaju od trećeg ovlaštenog imao- ca teretnice, ali se sva tri suca slažu u tome da je posve neodlučno da su sklopljene dvije čarter-partije, jed- na od 21.IV 1961. između tužitelja i posrednika i onda druga 15.IX 1961. između posrednika i brođovlasnika, jer je upravo ta druga čarter-partija bila jednaka onoj prvoj i ispunila obveze koje su prema tužitelju preuzete, pa se prema tome ima smatrati da su konkretne teretnice izdane na temelju izvorne čarter-partije. Klausula teretnice tako je široka da bi ona i bez isticanja broja klauzule koja se od- nosi na arbitražu inkorporirala i arbitražnu klauzulu, od- nosno sve one klauzule teretnice koje se doslovno, bez po- vredesmisla, mogu čitati kao dio teretnice. Razlika između engleskog, već spomenutog, precedenta iz 1912. i konkretnog slučaja je u tome što je u precedentu iz 1912. klauzula čarter-partije govorila o arbitraži za sve "sporove koji nastanu iz bilo kojeg uglavka ove čarter-partije", pa se prema tome radilo samo o sporovima iz čarter-partije, dok je u ovom slučaju inkorporirana klauzula govorila o sporovi- ma iz čarter-partije, ali i o onima iz teretnica koje su na njenom temelju izdane. Davies L.J. je iznio iz votuma Lorda kancelara Loreburna sadržaj i tumačenje klauzula u spomenu- tom precedentu koje su se odnosile na inkorporiranje čarter- partije u teretnicu, a u kojima upravo ništa nije upućivalo na arbitražnu klauzulu iz čarter-partije. Na temelju toga vidljivo je da se u ovom slučaju razlikuju kako inkorporira- na klauzula, tako i klauzula u teretnici o inkorporiranju. Prema tome ostalo je samo još da se riješi da li je inkorpo- riranje arbitražne klauzule inkonzistentno s Haškim pravili- ma /čl.III, st.6/ u kojima se na engleskom jeziku govori o "suit brought" unutar jedne godine. Vijeće je izričito ista- klo da se ne bavi francuskim terminom, nego samo engleskim. Smatraju jednoglasno da te riječi obuhvaćaju jednako postu- pak pred redovnim sudovima kao i pred arbitražom, jer su i jedne i druge odluke, suda i arbitraže, izvršne. Stajalište tužiteljevo da se time sprečava pravo ovlaštenika tereta da unutar jedne godine nastupi pred redovnim sudom, napose sto- ga što se postupak pred arbitražom mora započeti u roku od godinu dana, dok se postupak pred redovnim sudom ne mora za- početi nego se samo mora izdati tužba, suci otklanjaju, jer se radi samo o razlici u postupku i forumu, a strankama pri- stoji pravo da biraju. Stoga suci nisu smatrali da mogu sli- jediti američki spomenuti precedent o značaju riječi "suit

brought". Na zahtjev tužiteljev dopustili su da se podnese pravni lijek Kući Lordova, jer su osiguratelji interesirani u sporu, a oni nemaju utjecaja na uvrštavanje takvih klauzula u teretnicu, iako su interesirani na tome da se arbitražna klauzula isključi od inkorporiranja u teretnicu.

/LLIR, 1964,2,13, str.527/

E.P.

Inkorporiranje arbitražne klauzule iz
čarter-partije u teretnicu u anglo-
američkom pravu

Presuda Kuće Lordova iz 1912. u Thomas v. Portsea S.S.Co. smatrala se mjerodavnom za to da se kaže da klauzule u teretnici jednake širine s kaluzulom u konkretnoj teretnici, predmetom ovog spora, ne inkorporiraju u nju i arbitražnu klauzulu iz čarter-partije /v. Carver-Colinvau, Carriage of Goods by Sea, 1957, str.300/. Konkretna rješidba je pošla u analizu precedenta i distinguirala ga na taj način što je našla da je klauzula čarter-partije u slučaju iz 1912. bila takva da nije obuhvaćala i sporove iz teretnice. Prema tome bez obzira na to što je Kuća Lordova htjela 1912, s obzirom na to da načelo precedenata veže u budućim slučajevima sudove samo kraj jednakog činjeničnog supstrata, mogao je Apelacioni sud stvoriti novi precedent prema kojemu arbitražna klauzula u čarter-partiji, koja obuhvaća i teretnice koje su od nje izdane, može biti inkorporirana i onda ako nije posebno spomenuta u široko stiliziranoj inkorporirajućoj klauzuli teretnice. Nije bilo precedenta o tome da li je takva klauzula u suprotnosti s "Paramount Clause" o obaveznoj primjeni Haških pravila, a zato su suci morali riješiti da li se odredba iz čl.III, st.6 Haških pravila odnosi i na arbitražne postupke ili samo na postupke redovnih sudova. Općenito se arbitražne klauzule ugovaraju u teretnicama, pa je Apelacioni sud /u skladu s prvostepenim sucem/ to rješenje i prihvatio, ali je poteškoća iz američkog precedenta bila u tome što je on uzeo da to nije tako, samo što je iz toga izveo da na arbitražni postupak ne dolazi do primjene zastara iz st.6. čl.III Haških pravila, jer da "arbitration" nije "suit" nego da je izvršenje ugovora za rješenje spora bez tužbe /v. Carver-Colinvau, o.c., str.191; Gilmore-Black, ibidem/. Svojom interpretacijom termina "suit" Apelacioni sud je otklonio shvaćanje američkog Apelacionog suda 2.područja, pa sada ostaje da se Kuća Lordova izjasni o dva pitanja: domet riječi "suit" u engleskom tekstu Haških pravila, i o tome da li je dopustivo inkorporiranje arbitražne klauzule u teretnicu općenitim riječima onda kad je ta klauzula u čarter-partiji tako stilizirana da obuhvaća i sporove iz teretnica izdanih na temelju odnosne čarter-partije. U našoj judikaturi dosad se tako postavljeno pitanje valjanosti arbitražne klauzule u teretnici nije postavilo,

ali će i za našu praksu sigurno argumentacija u odnosnim engleskim rješidbama biti od orijentacionog značaja.

E.P.

TRGOVAČKI SUD ENGLJSKE
/Queen's Bench Division/
Commercial Court

Presuda od 12.III 1962.

C.H. Rugg & Co., Ltd.
c/a Street

Agent - Posrednik - Kupoprodaja broda - Naknada štete i odgovornost zbog prekoračenja ovlaštenja /Breach of warranty of authority/

Tužena firma Street, djelovala je kao broker za kupca broda Blue Ocean i u svom djelovanju angažirala i tužitelja kao brokera, koji je vršio neposredne pregovore putem teleksa s prodavačevim agentom, koji je imao svoje sjedište u Švedskoj. U pregovorima oko kupnje broda izmijenjeno je nekoliko teleksa, i prodavaoci su cijenu broda u jednom času digli od 280.000 funti na 380.000 funti, i konačno ju spustili na 340.000 funti. Tužitelj je o toku pregovora i o primljenim teleksima redovito obavještavao tuženoga, a prije odašiljanja konačnog teleksa o prihvatu cijene i ostalih uvjeta prodaje primio je telefonsko odobrenje od tuženoga da može prihvatiti cijenu i ostale uvjete prodavaočeve. Nakon tako zaključenog ugovora, kupac, vlastodavac firme Street, odbio je ratificiranje ugovora, jer nikada nije dao odobrenje za njegovo zaključenje.

Prodavalac iz Švedske zaprijetio je tužbom zbog naknade štete, koja mu je učinjena raskidom ugovora. Tužitelj Rugg & Co. zaključio je s prodavaocem broda nagodbu i u ime naknade štete isplatio mu iznos od 1.200 funti. U ovom sporu potražuje od tuženoga taj iznos i vlastite troškove od 15 funti.

Sud je utvrdio da je tužitelj u čitavom odnosu djelovao kao posljednji u nizu brokera za kupca, a nikako ne kao prvi u nizu brokera za prodavaoca. Nadalje je utvrdio da je nesumnjivo putem teleksa zaključen valjani ugovor o kupoprodaji broda, te da je tuženi propustio tužitelja upozoriti da kupac postavlja neke uvjete za perfektnost ugovora, te da prema tome stoji tužbena osnova, tj. breach of warranty of authority.